

zlasti, če mu šolske potroške večinoma kmetski ljudje plačujejo sedaj, ko se je šolnina odpravila. Ali kmetu Sletno šolanje ne kaže na noben način. — Novi hrvatski ban grof Pejačević došel je v Zagreb in banstvo prevzel. Stradajočim „gravičarjem“ ali prebivalecem hrvatske Krajine darovali so svitli cesar 15.000 fl. Magjari svojega Košuta, bivajočega na Italijanskem, ne morejo pozabiti; iz Soprona mu je mestni zastop poslal pismeno čestitanje za god. Našim vojakom v Novo-pazarskem se ne godi dobro, ker jih turški tolovaji drzno napadajo. Prišlo je nedavno do precej hude praske, ker je čuti, da je general Kilič poprosil pomoči iz Sarajeva. Tudi v Hercegovini okoli Stolaca prikazali so se orožani vstaši ali tolovaji. Pravega še ni ne moremo zvedeti.

Vnanje države. Albanci se pripravljajo na boj, podpirajo jih močno Italijani in bržčas tudi sultan turški sam. V Gusinji stoji 12.000 orožanih mož, močen tabor, kamor spravljajo kanone in strelivo. Tje prihaja tudi vedno več italijanskih prostovoljcev. Pri Solunu so tolovaji ugrabili angleškega obrista Syge-ja, zavlekli v gojzd in zahtevajo, da se jim pošlje 15.000 fl. odkupnine in več zlatih ur, če ne mu odrežejo nos, potem ušesa in naposled glavo. — Ruski car obhaja žalostno 25letnico svojega carjevanja, ker je zarad nihilistov ves iznemirjen. Pozval je generala Loris-Melikova, premagaleca Turkov pred Karsom in Erzerumom, ter mu izročil neomejene pravice zatreti nihiliste. Poljski velikaši grof Zamojski, Velepolski itd. prišli so carju čestitat v imenu poljskega naroda. To utegne carja nakloniti, da prizna pravice poljskega kraljestva in katoličanov ter sprijazni Poljake z Rusi, kar je močno želeli. — Nemški cesar je se vendar ustrašil Bismarkovega ropotanja zoper Ruse in Francoze ter je iz Pariza pozval kneza Hohenloha, da nadomestuje Bismarka, ki baje leži bolan. Pravi, da bo Hohenlohe precej pogodil se s papežem in preganjanje nemških katoličanov ustavil, cesar Bismark sam storiti neče. Velikansko delo dognalo je se na Švicarskem, dne 29. febr. predrli so po Sletnem delu goro sv. Gottharda in italijansko-nemškeje železnici odprli tunel, ki je 15.000 metrov ali 4 ure dolg. Inženir Faber, ki je celo podjetje vodil, ni ućakal dovršitve; moral je lani v tunelu umreti.

Za poduk in kratek čas.

Kruci na Slov. Štajerskem.

(Spominki iz domaće zgodovine.)

VI. Dve leti je imela potem Štajerska pred Kruci mir; kajti Karoly se je s svojimi trumami obrnil l. 1705 proti Avstrijskemu in je ropal in žgal tam ter obiskal celo neko predmestje Dunajskega mesta. Rakoczy je pa sklical deželni zbor ter se je dal za kneza in poglavarja proglasiti. Njegove trume bile so sicer na Martinovo l. 1705

pri Velikem Varadinu premagane in pobite pa ne uničene ter so razgrajale toliko grozovitnejše na Avstrijskem in l. 1706 tudi na Štajerskem¹⁾. Na zadnji den sušca istega leta se namreč Kruci zgoraj Radgone pri Nemški sv. Ani in Kleku v dveh oddelkih vsipljejo na Štajersko ter vihrajo nad Straden. Jihov divji krič in zdihovanje in plakanje ubogih ljudi, razlegalo se je po celi okolici. Kar je le moglo odbežati, pobegnulo je v hoste in na bregove. Kaj milo so se Stradenski zvonovi oglašili in klicali verno ljudstvo na pomoč. In zares, prišlo jih je precejšnje število. Ž njimi se dekan Matija Marko hrabro Krucom v bran postavi ter je srečno odpođi. Potem še plane s precejšnjo trumo pogumnih možakov nek školnik nad nje ter prežene divjake prek meje na Oggersko. Toda koder so hodili, se je dim požganih hiš kvišku vzdigoval.²⁾ Da bi ta divja drubal, ki je l. 1707 imela zopet 70.000 oborožanih mož, ne vdrla zopet prek meje na Štajersko, postavili so, posebno kraj Mure, močno stražo.³⁾ Toda Kruci so l. 1708 pri vsem tem vendarle na Štajersko prišli in sicer, hvala Bogu, zadnjikrat. Toliko grozovitnejše so pa ropali še zdaj in razsajali okoli Friedberga, v Dekanovcih in drugih tamošnjih krajih. Tudi v Ljutomerske kraje so še prihrule nekatere trume ter divjale okoli Male nedelje in v Tomaževski fari. Tem se je ormoški grajščak Franc Anton Pete z nekaterimi vojaki in precejšnjo trumo kmetov osebno v bran postavil, pa bil je premagan, jegovi vojaki pa večjidel ubiti. Brez dvoma bi enaka osoda bila zadela tudi jega, ko bi ne bil srečno v vinograde odbežal in bi mu ne bili jegovi ondotni podložni ubranili in oteli življenja.⁴⁾ V zahvalo za to je pred svojo smrtjo l. 1710 sporočil precej denarja, naj bi se v ondotnih krajih postavila cerkev sv. Tomaža, kar se je po prizadevanju križnikov vkljub nekterim nepričakovanim uveram l. 1717 tudi zgodilo.⁵⁾

Ko je vsled Evgenove sijajne zmage pri Malpaquet-u dne 11. septembra l. 1709 zvezda vojne sreče Francozom, glavnim pomočnikom Krucev, zatoni, spoznal je tudi Rakoczy za dođro in potrebno, pogoditi se s cesarjem. On sam je sicer na Poljsko pobegnil, pa Karoly, jegov zaveznik, se je dne 30. aprila l. 1711 s svojimi trumami na Malenyški planjavi slovesno odpovedal vstaji in cesarju zvestobo prisegel. Puntarji so se mirno razšli in ogerskih vstaj in napadov na Slov. Štajersko je bil konec.⁶⁾

Znamenito bi bilo še to, da so Kruci imeli tudi lasten denar. L. 1804 so izkopali v farovžkih goricah pri Mali nedelji enega z letno številko 1706, kar nam kaže, da so Kruci ondi hodili še

¹⁾ Dr. I. B. Weiss Weltgeschichte V. 1072.

²⁾ Krempel, Dogodivšine.

³⁾ Središki arhiv.

⁴⁾ Sim. Povoden rukopis.

⁵⁾ Farna kronika sv. Tomaža.

⁶⁾ Dr. I. B. Weiss, Weltgeschichte V. 1092.

po l. 1706. En tak denar z letno številko 1704 so pa v Ljutomeru našli.¹⁾ V prijetni in rodovitni Ščavniški dolini zaostalo je takrat več Kruccev. Nekteri od teh, ki so se okoli sv. Jurija naselili, bili so baje celó plemenitaškega rodu. Kdo še ni slišal o Kruc — Ferencih in Košarih? Posebno prvi so si pred večimi letmi veliko prizadajali dokazati, da so Ferenci plemenitaši ogerski — „nobiles de Boržos“.

Smešničar 10. Žandar pride v vas in najde berača, ki se mu ni zdel domač, ampak iz tuje fare došel. Stopi k njemu in ko zvê, da res ni v tej vasi doma, zaukaže mu ostro rekoč: „ali ne veste, da imate doma ostati, poberite se takoj v svojo faro!“ „O ljubi moj gospod“, reče berač, „ko bi jaz svojo faro imel, nikoli bi tukaj kruha ne prosil.“ Pleterski.

Razne stvari.

(*Stradajočim Istrijanom*) doposlali smo zopet 52 fl. (vкуп 464 fl. 76 kr.). Dalje darovali so č. gg. oo. minoriti ptujski po č. o. Jož. Plešek 9 fl. 65 kr., č. g. župnik Davorin Sevnik 5 fl., č. g. župnik Peter Erjavac 2 fl., č. g. upokojenik Jak. Planinšek 1 fl., č. g. župnik Jan. Nep. Kunaj 4 fl. 50 kr., farani št. Andraševski po č. g. župniku Šibalji 7 fl. 20 kr., č. g. kaplan Pet. Skuhala 1 fl., g. učitelj M. Repič 1 fl., g. podučitelj Tomašič 1 fl., g. štacunar Fr. Vrtnjak 1 fl., g. štacunar M. Robič 1 fl., g. Vaupotič Lovro, mežnar 1 fl., slavne občine: Miklauževska 1 fl., Brebrovniška 1 fl., Hermanska 1 fl.

(*Brata umoril*) v Pohorji fare Hočke zunaj Maribora. Zvečer 23. febr. t. l. pride 22letni Mat. Kovačič iz krčme domov in tirja od 25letnega brata Franca dolžnih mu 20 krajcarjev. Ta mu jih neče plačati, na kar Matej v svojej jezi ugrabi nož in ga bratu zasadi v vrat in prereže sprednje leve žile vpričo prestrašene matere in sestre. V nekoliko urah je Franc mrtev. Grozovitni zločinec je sam šel pred sodnijo.

(*Drava*) je s svojim ledom poškodila mostove pri Kamnu in Velikoveci, onega pri spodnjem Dranburgu pa popolnem podrla. Kose tega mosta so ulovili na št. Lovrenskem brodu in v Studencih nad Mariborom.

(*Mura*) je tudi veliko škode učinila porušivši mostove v Arnauži, Spielfeldu in Radgoni; tukaj je župan Fuchs nesrečo zagledavši mtev se zgrudil na tla.

(*Prestanljen*) je c. k. okrajni sodnik g. Fr. Piringer iz Šmarje v Ljutomer.

(*Usnjarna v kosarno predelana*) bo g. Lasnikova v Celji, to pa za deželne brambovece.

(*Nemarni starši*.) V Rančah slivniške fare zunaj Maribora je 13letna hčerka župana Wratsch-

ggota padla v vreli lug in je se tako opekla, da je drugi den umrla.

(*Ptujsko posojilno društvo*) je društvenikom lani izposodilo 482.000 fl. Glavnica znaša 49.500 fl. V rezervnem fondu je 11.345 fl.

(*Narodnim učiteljem slovenskim*) priporočamo tiskovine izdane po neumorno in kakor nam je dobro znano jako požrtvovalno za narodno šolstvo trudečem se g. I. Lapajne v Krškem. Založil je zadnji čas „Pisanke“ za razno šolsko rabo, katere je tiskal g. Karol Wmiker v Brnu. G. Lapajnetove „Pisanke“ so namenjene za pravopisne in spisne vaje, nemške in slovenske, nadalje za lepopisje in pravopisje. Papir je gladek in precej trd, ustreza popolnem šolskim potrebam. Nadalje izdal je g. Lapajne tudi četiri zvezke „Risank“ po Grandauerjevih risarskih uzorih. Domače delo je vse to, tedaj sezite učitelji po njem in ne podpirajte narodnih nasprotnikov s tem, da naročujete „švabske“ pisanke in risanke. Pomagajte g. Lapajnetu pospraviti prvi natis, a drugega hoče uresiti s slovenskimi zemljevidi na zadnji strani!

(*Jugoslovanski stenograf*) izdaja nže v IV. tečaju g. Bezenšek vrli naš slovenski rojak in profesor v Sofiji na Bolgarskem. List namenjen je vsem Jugoslovanom pisaćim z latinico in cirilico ter objavlja letos slovnico bolgarskega jezika, ki je močno podobna staroslovenskemu, v katerem sta govorila in pisala slovanska apostola sv. Ciril in Metod.

(† *Rud. Zemljič*) priden profesor in narodnjak v Varaždinu je umrl 42 let star. Naj počiva v miru!

(*Č. g. Franc Mikuš*) župnik in dekan prejel je častno srenjčanstvo v Brežicah. Čestitamo!

(*Dijaškemu semenišču*) daroval je č. g. Jožef Hašnik, duh. svetovalec in župnik pri sv. Juriji na juž. železnici, 50 fl.

(*Javno in priručno zahvalo*) izrekajo Pišečki farani čestitim gospodom misijonarjem jezuitom za sv. misijon od 15.—24. febr. t. l. Obširnej dopis objavimo prihodnjič, ker nam je za takrat prepozno došel.

(*Spremembe v Lavantinski škofiji*.) Č. gg. Jož. Pečnik, župnik v Laporji in Gašper Dornik, župnik pri Novej štifi gresta v pokoj. Razpisana je sv. Jungerta na Pohorji do 23. marca, sv. Marjeta niže Ptuja do 6. aprila t. l. Č. g. A. Haubenreich je takaj provizor; za Dobovo prezentiran je č. g. Jan. Krst. Kunaj.

Dražbe. 6. marca Jan. Sver v Bojsnem 1790 fl., Jan. Stübler v Lukaveci 4580 fl., Alojz Reitman v Čakovci 2947 fl. 8. marca Jeronim Andrenšek pri sv. Janži. 9. marca Neža Goznik 2489 fl. pri maribor. sodniji. 12. marca Miha Vajdič 834 fl. v Kozjem.

Letnišnje statistike:

V Gradcu 82. februarja 1880: 83, 13, 2, 66, 19.
Na Dunaju „ 51, 22, 44, 76, 31.

Prihodnje srečkanje: 13. marca 1880.

¹⁾ Krempl, Dogodvšine.